

Notat

Til: Utenriksråden

Via: Avdeling for sikkerhet og nærområder

Kopi: Rettsavdelingen

Fra: Avdeling for Kultur, norgesfremme og protokoll

Saksbeh.: Ove Thorsheim

Dato: 16.11.10

Saksnr.:

Utenriksdepartementets kjennskap til sikkerhetsarbeidet ved USAs ambassade

Denne redegjørelsen baserer seg på grundige søk i departementets arkiver samt samtaler med tidligere utenriksministre, departementsråder og ledelsen og medarbeidere i de relevante avdelinger og fagseksjoner i departementet i tidsperioden fra 01.01.00 og frem til i dag. Det har vært lagt til grunn at redegjørelsen skal være så uttømmende som mulig, men det kan ikke utelukkes at ytterligere informasjon vil kunne fremkomme senere.

Samarbeidet med politiet

Vurderingen av trusselbildet ved ambassadene i Oslo gjøres av PST.

Det operative ansvaret for ambassadenes sikkerhet i Oslo ligger hos Oslo Politidistrikt (OPD). OPD har den daglige kontakt med sikkerhetspersonellet ved ambassadene, og det er der opprettet et eget kontaktpunkt for ambassadene kalt Embassy Security Office (ESO). Når de har spørsmål om sikkerhet, bekymringsmeldinger eller opplysninger om sikkerhetsrelaterte hendelser, tar ambassadene kontakt med ESO.

UD har i oppgave å se til at våre folkerettslige forpliktelser i varetas. Det er tett kontakt mellom UD og OPD, i hovedsak ved diplomat-

seksjonen. UDs direkte kontakt med ambassadene i sikkerhets- spørsmål er begrenset, med mindre spørsmål av prinsipiell karakter kommer opp eller ambassadene tar kontakt for at UD skal følge opp konkrete saker overfor andre norske myndigheter.

Et utvalg nedsatt av politidirektøren på midten av 2000-tallet konkluderte med at den daglige ivaretagelsen av ambassadesikkerhetsarbeidet skal skje på det mest mulig praktiske/operative nivå.

UD deltar også i politiets samordningsutvalg for livvakt- og sikkerhetsspørsmål for regjering, kongefamilien m.fl. (SUL) som møter kvartalsvis. Her diskuteres bl.a. sikkerhet ved besøk. Det har ikke vært naturlig i dette forum å diskutere permanente sikkerhetsopplegg eller -tiltak ved enkeltambassader i Oslo. Vår gjennomgang av referater fra SUL-møtene i den aktuelle periode har da heller ikke avdekket at det på noe tidspunkt har vært diskutert hvordan sikkerhetsarbeidet er organisert ved den amerikanske ambassaden.

UDs kjennskap til sikkerhetsarbeidet ved ambassaden

Etter angrepene på USAs ambassader i Kenya og Tanzania i 1998 intensiverte USA sikkerhetsarbeidet ved alle sine ambassader, så også i Oslo. Det er fra 2000 og utover registrert en rekke møter med representanter for den amerikanske ambassaden (ambassadøren, nestleder, konsul) og UD (utenriksråd, protokollsjeff, diplomatseksjonen) der sikkerhetsspørsmål ble drøftet. Gjennomgående anmodet ambassaden om bistand fra UD for å få forståelse for sine forslag og gjennomslag for sine ønsker om sikkerhetstiltak overfor andre norske myndigheter (politi, trafikkmyndigheter, andre). Amerikanske representanter fremmet ønskemål bl.a. om omlegging av kjøremønsteret i gatene ved ambassaden, restriksjoner på parkering, reduksjon og innsnevring av kjørefelt, oppsetting av kjøretøyshindre, montering av overvåkningskamera og reising av gjerde, - etter hvert også ønske om å finne en annen og bedre tomt for den utsatte ambassaden. En rekke av deres ønsker om sikkerhetstiltak er helt eller delvis etterkommet i perioden frem til i dag.

UD har bl.a. gitt opplysninger om norsk organisasjon, ansvarsforhold og beslutningsmyndighet, regelverk, prosedyrer og kontaktpersoner (f.eks. spørsmålet om innretting av overvåkningskameraer, senere behandlet av Datatilsynet).

Ved gjennomgang av UD's arkiver og samtaler med relevante medarbeidere er det ikke avdekket at representanter for den amerikanske ambassade har redegjort overfor UD på noe nivå om organiseringen av ambassadens eget sikkerhetsarbeid. Det er heller ikke funnet omtalt kjøp eller leie av leilighet/kontor til bruk i sikkerhetsarbeidet. Amerikanske myndigheter har ikke i sin beskrivelse av kontakt med norske myndigheter vist til at noe av dette er blitt diskutert med UD.

Heller ikke i våre referater og nedtegnelser om kontakten med politiet er der funnet noen referanse til etableringen av en egen sikkerhetsgruppe eller ekstern vaktstyrke tilknyttet ambassaden. I et møte 04.01.07 med diplomatseksjonen opplyste imidlertid Politidirektoratet (POD) at det forelå indikasjoner på at det ved den amerikanske ambassaden ved hjelp av norske ambassadeansatte ble drevet observasjonsvirksomhet (spaning) utenfor ambassadens område, og mistanke om at virksomheten var basert i et kontor utenfor ambassaden. Det ble i møtet ikke overlevert eller referert til noe skriftlig materiale. POD reiste spørsmålet om hvor grensen gikk for lovlige sikkerhetstiltak, og ønsket å diskutere hvordan saken burde gripes an. Fra UD's side ble det lovet å vurdere dette.

I et nytt møte 14.02.07 i samme format meldte UD (etter en foreløpig departementsintern vurdering på seksjonsnivå) tilbake at den indikerte virksomheten kunne være problematisk og at det ikke kunne utelukkes at den kunne være i strid med norsk lov (spørsmål om myndighetsutøvelse på norsk jord, personvern og lagring av opplysninger, om det var drevet systematisk innhenting og registrering). UD var innstilt på eventuelt å ta saken opp formelt med ambassaden, men for å gjøre det måtte vi ha en vurdering og en anbefaling basert på et tilstrekkelig og spesifisert grunnlag, herunder om det dreide seg om systematisk innhenting og registrering, og om virksomheten var til skade for noen. Det ble i møtet konkludert med at den informasjonen som forelå var for uspesifikk og lite konkret til at UD kunne ta saken opp. POD sa at dette da ville bli fulgt opp direkte overfor ambassadens sikkerhetsansvarlige.

Etter dette er det ikke avdekket at spørsmålet om amerikansk aktiviteter utenfor ambassaden har vært reist med noen i UD. Ambassadens vidtrekkende sikkerhetskrav og –forslag i forbindelse med Nato-toppmøtet og besøket av utenriksminister C. Rice i mai 2007 ble imidlertid nevnt av OPD i SUL-møtet 21.06.07.

Før og under fredsprisarrangementene i desember 2009 ble også amerikanernes (denne gang ganske uproblematisk) medvirkning til sikkerhetsspørsmål drøftet mellom OPD og UD.

Konklusjon

UD har i den aktuelle perioden hatt en utstrakt dialog om sikkerhetsspørsmål med den amerikanske ambassaden og med politiet. Ved gjennomgangen av våre arkiver og i samtaler med sentrale medarbeidere er det ikke fremkommet opplysninger om at UD av ambassaden har mottatt noen redegjørelse om organiseringen av deres sikkerhetsopplegg. Ved *en* anledning (2007) ble UD av politiet orientert om indikasjoner på mulig problematisk virksomhet ved ambassaden. UD var innstilt på eventuelt å ta saken opp formelt med ambassaden, men det ble i møtet konkludert med at den informasjonen som forelå var for lite konkret til at UD kunne ta saken opp med ambassaden. Gjennomgangen har ikke avdekket at UD siden har mottatt noen opplysninger i saken.